

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ИНВЕСТИРА ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ

Договор за безвъзмездна финансова помощ
№ BG051PO001-5.1.05-0008-S0001

Проект: „РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ, РЕАЛИЗАЦИЯ, РАЗВИТИЕ“

ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

НАЦИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ НА
РАБОТОДАТЕЛИТЕ НА ХОРАТА С УВРЕЖДАНИЯ

ПЪРВО
НАЦИОНАЛНО
ИЗЛОЖЕНИЕ
СОФИЯ
28.-30.09.2013

**ДНИ НА
РАВНИТЕ
ВЪЗМОЖНОСТИ**

ДОСТЪПНА ИНФОРМАЦИОННА И КОМУНИКАЦИОННА СРЕДА

Достъпът и обменът на информация е важно условие за приобщаващо развитие.

У нас липсва адекватна информационна среда. Хората с увреждания масово не познават правата си. За да има развитие на какъвто и да било процес, най-напред е необходима информация - актуална, точна и вярна, навременна и целенасочена. Всяка институция трябва да има информационно гише и точно там би могъл да работи човек с увреждане - двигателно или сензорно. Това са хиляди потенциални работни места, които могат да се съчетават с телефонни услуги и други съпътстващи дейности и на които хора с увреждания биха могли да се реализират успешно.

Относно достъпността до интернет от Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщения уверяват, че този проблем е идентифициран още когато Европейската комисия публикува Комюнике за достъпност на обществени уебсайтове. В България започва да се работи, като е направено проучване на основните изисквания за изграждане на работно място за достъп до интернет за хора с увреждания за интегрирането им в обществото. Подготвени са промени в Закона за електронните съобщения с цел въвеждане

на изискванията от новата регулаторна рамка от 2009 г. и засилване на мерките за осигуряване на достъп до електронни съобщителни услуги, възможност за избор и максимална полза от електронните съобщителни услуги, както и равностоен достъп на хора с увреждания до услуги за спешна помощ, хармонизиране на номера при хармонизирани услуги със социална значимост, включително номера на горещата линия за изчезнали деца.

Предвид това, прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН в България изисква въвеждане на нормативни минимални изисквания за предоставяне на информацията от държавните и обществени институции в достъпен формат, както и осигуряването на достъп до транспортни услуги.

За подобряване достъпността на информационната и комуникационна среда на хората с увреждания в България са необходими мерки свързани със:

- създаване на условия за информационна достъпност, съобразена с вида на уврежданията, отнасяща се до правата и задълженията на хората с увреждания, предлаганите услуги и програми.
- осигуряване на достъпни теле-

УРЕДИ – ПОМОЩНО-ТЕХНИЧЕСКИ СРЕДСТВА

Увеличителни екрани – черно-бели или цветни

Портативни увеличителни екрани

Бележник с брайлово писмо и гласово възпроизвеждане

Машини за четене, които сканират документи и имат гласово възпроизвеждане

Увеличаващ софтуер

Специални сензорни клавиатури на брайлово писмо – за четене и писане

комуникационни средства (телефони, компютри и др.).

- официално признаване на жестомимичното общуване със закон.

Необходими са интервенции на всички нива на образователната система, както и на системата на квалификация и преквалификация на хора с увреждания за повишаване на цифровата грамотност на гражданите и избягване на т.нар. цифрово изключване.

Необходимо е създаването на информационни центрове за хората с тежки увреждания. Това е възможност за равнопоставен достъп до обществена информация и за повишаване на информационната култура на широката общественост и на целевата група, за промяна на нагласите им и в същото време, за осъзнаване от хората с увреждания на правото да бъдат информирани – да имат достъп до знания, информация, документация и административна помощ, за да може всеки сам да прави своя избор за постигане на лична независимост и социална интеграция.

Тези центрове да развиват и информационните услуги, базирани на Интернет ресурси.

Необходимо е предлаганите услуги да бъдат достъпни и за обслужване на незрящи и слабозрящи хора. За тях с необходимия софтуер да бъдат оборудвани читателски места, където незрящите могат да ползват на практика цялото книжовно и информационно богатство.

Целта е повишаване на потенциала на хората с увреждания и подпомагане на интеграцията им в обществото чрез предоставяне на информационни, помощно-административни и посреднически услуги, чрез информационно-образователни срещи със специалисти от националните и местните институции и цикъл срещи за културни и социални контакти.

Важен елемент в живота на хората с увреждания е тяхната информираност и възможност за комуникация в зависимост от увреждането им. Информацията трябва да се предоставя в достъпна форма - визуално представяне на текст, текстов дублаж, субтитри, брайлово писмо, жестомимичен език и жестомимичен дублаж, гласов дублаж, тактилна комуникация, уголемени шрифтове, достъпни мултимедии, както и всякакви писмени, звукови, на опростен език, дикторски, допълващи и алтернативни способи, средства и формати за достъпна информация.

Може би нарушеното зрение е увреждането, във връзка с което са налични най-много уреди за подкрепа. Най-известните уреди по целия свят са белият бастун, използван от хората с нарушено зрение и всички видове увеличителни оптични уреди. С напредъка на технологиите бяха разработени още много уреди, които могат да бъдат от полза на незрящите или хората с нарушено зрение.

Наред с всички изброени уреди се предлага и много спе-

циализиран софтуер. Има редица приложения в областта на софтуера за синтезирана реч, които разпознават писмени текстове, генерират описания с реч или преобразуват речта в писмен текст.

Достъпът до знание на „добри практики“ помагат на правителствата и различните организации да подобрят техните действия. В момента различните страни от Конвенцията за правдата на хората с увреждания на ООН прилагат различни практики с оглед изпълнението на целите, заложили в Конвенцията.

Добра практика - Достъп до електронна информация за лица с увреждания в българските библиотеки

Тип на практиката: Информационната обезпеченост – предпоставка за образование и обучение през целия живот на хората с увреждания – национален обхват. Проектът е осъществен с участието на 31 библиотеки от 24 града в България: София, Стара Загора, Добрич, Варна, Шумен, Велико Търново, Габрово, Сливен, Бургас, Ловеч, Попово, Пловдив, Смолян, Димитровград, Павликени, Пазарджик, Монтана, Враца, Хасково, Кюстендил, Разград, Кърджали, Казанлък, Търговище.

Основна цел - създаване на модел за информационно обслужване на хората с увреждания в библиотеките, базиран на електронната информация и на съвременните информационни технологии и съобразен със спецификата на традициите и съвременното състояние на българските библиотеки. Основните цели са свързани с:

- Осигуряване на възможност за обучение на хората с увреждания в библиотеките за използване на Интернет и електронните ресурси.
- Популяризиране на възможностите на библиотеките за предоставяне на модерни информационни услуги за хората с увреждания и адаптиране на електронните библиотечни ресурси.
- Увеличаване на разбирането за ролята и мястото на библиотеките като институции, осигуряващи свободен достъп до електронна информация за хората с увреждания.
- Стимулиране на партньорството между библиотеките в страната (специални, публични, училищни, университетски и др.), както и между библиотеките и други правителствени и неправителствени организации в осигуряването на достъп до електронна информация за лицата с увреждания.

С масовото навлизане на Интернет и съвременните ин-

формационни технологии, особено актуален е въпросът за достъпа на хората с увреждания до електронните информационни ресурси и глобалната мрежа. Анализът на предлаганите доскоро от българските библиотеки услуги и възможности за хората с увреждания показва, че те са длъжници на тази категория потребители. Реализирани са проекти на отделни библиотеки, чиято основна цел е развитието на специализирани библиотечни услуги като: оборудване на специализирани читателски места, набавяне на специални видове издания и разширяване на диапазона на библиотечните услуги. Успешните практики в отделни библиотеки и формираните вече нагласи и убеждения в професионалната общност провокираха идеята за превръщането на библиотеките в място за достъп на хората с увреждания до електронна информация, както и да популяризира библиотечните електронни ресурси и да ги направи достъпни за хората в неблагоприятно положение.

“Достъп до електронна информация за лица с увреждания в българските библиотеки” е осъществен от Съюза на библиотечните и информационни работници. Той е насочен към създаване на модел за информационно обслужване на хора с увреждания в българските библиотеки, базиран на използването на новите информационни технологии, на Интернет и на електронните ресурси.

Основен партньор в изпълнението на дейностите по проекта от страна на организациите на хора с увреждания е фондация “Хоризонти”. В различни инициативи са участвали представители на Съюза на слепите, читалище на слепите „Луи Брайл”, Централната библиотека за говорещи книги на Съюза на слепите, Сайта за българска наука „Демокрит” и др.

За успешното прилагане на модела бяха идентифицирани основните електронни ресурси (пълнотекстови, библиографски, фактографски, мултимедийни), съответстващи на специфичните, образователните, професионалните и културните потребности на лицата с увреждания и създаването на Интернет портал.

- Създаване на специализирана библиографска база от данни на публикации по проблемите на лицата с увреждания.
- Създаване на виртуална библиотека и на уеб-лекция от мултидисциплинарни библиотечно-информационни ресурси като част от Интернет портала.
- Създаване на ръководство за изграждане на система от информационни услуги в библиотеките за лица с увреждания.
- Оборудване в няколко библиотеки на работни станции със софтуерите Jaws for Windows и Speech Lab 2.0.
- Обучение на библиотечните специалисти за работа със специализираните софтуери и за обслужване на читатели със зрителни увреждания.

ДОБРА ПРАКТИКА - ИНОВАТИВНИ УСЛУГИ ЗА СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ НА ХОРА С УВРЕЖДАНЯ

Тип на практиката: Социални услуги за подкрепа на заетостта на хора с увреждания

В изпълнение на своята мисия, през 2011 г. НФРИ реализира успешно Проект "Посредничество и електронни услуги – нова форма за достен живот и преодоляване на социалното изключване", по Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси", съфинансирана от Европейския социален фонд.

Основната цел беше да се разширят възможностите за посредничество и асистиране на хората с увреждания за намиране на работа, вкл. електронно базирано посредничество, за преодоляване на социалното и електронното изключване чрез прилагане на иновативни подходи – изграждане на е-сайт, ел-консултиране и он-лайн обучения.

Резултатите: Методологията по отношение на предоставяното посредничество и асистиране чрез е-сайт е съобразена с потребностите на хората с увреждания. Достъпът до подходящи инструменти за дистанционно предоставяне на социални и информационни услуги ще улеснява всичко това. Бяха постигнати следните резултати:

- Създадено специализирано посредничество чрез изградената и функционираща ел-среда за подкрепа на всички заинтересовани страни в процеса на заетостта на хора с увреждания: хора с увреждания, работодатели и доставчици на услуги.
- Разработена Методика за разкриване и предоставяне на новата социална услуга «Електронно базирано посредничество, ориентирано към индивидуалните нужди на хората с увреждания».
- Предоставяне на услугата чрез специализирания сайт на бюрото на неограничен брой хора с увреждания;
- Разработен Регистър на хората с увреждания, желаещи да работят дистанционно – от дома, чрез ползването на съвременни информационни технологии;

По този начин бяха извършени дейности за подобряване на информационната среда и развиване на структури, адекватни на потребностите на хората с увреждания и на обществото, чрез предоставяне на достъпна информация и комуникация, включително в ел-включване на хората с увреждания. Добавената стойност на проекта се изразява в повишаване на социалната интеграция и личностната реализация на немалка група от хора с увреждания.

НАЦИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ НА ХОРА С УВРЕЖДАНЯ
София, бул. Дондуков 11, тел./факс: 02 986 53 00, nsrhu@abv.bg, www.nsrhu.bg

Важно постижение е създаденият Интернет портал http://www.libsu.uni-sofia.bg/project_access/, който има графична и текстова версия. С колективните усилия на библиотеките участнички са идентифицирани пълнотекстовите свободни ресурси в Интернет, както и електронните библиотечни ресурси в текстови формат, достъпен за ползване от незрящи читатели. Web сайтът на проекта е уникален с предлаганата колекция от полезни web адреси.

Сред по-важните ресурси са: специализирана библиографска база от данни с публикации по проблемите на хората с увреждания и тематични виртуални библиотеки. Изградената Интернет страница продължава да се развива от специалисти на Университетската библиотека "Св. Климент Охридски".

Вече са оборудвани читателски места за незрящи читатели в 9 библиотеки участнички със специализирания софтуер JAWS for Windows и Speech Lab 2.0. Сред избраните библиотеки са: националната библиотека - Народна библиотека "Св. Св. Кирил и Методий", едни от най-големите библиотеки на страната като Университетската библиотека "Св. Климент Охридски" и Централната научно-техническа библиотека. Освен тях, още 2 университетски и 4 публични библиотеки в различни градове на страната получиха специализирания софтуер. Те са разположени в едни от най-големите градове на страната, където са съсредоточени големи групи хора със зрителни увреждания в активна възраст – Пловдив, Варна, Велико Търново, Шумен и Стара Загора.

Фондация "Хоризонти" предостави безплатно за тези библиотеки софтуерния продукт Speech Lab 2.0, осигури инсталирането му и проведе обучение на библиотечните специалисти. Вече е напълно реално в тези библиотеки незрящите читатели да ползват както документи от богатите им фондове, така също и електронни ресурси и Интернет услуги.

Резултатите:

- Създават се необходимите условия за предоставяне на достъп до част от библиотечните информационни ресурси за лицата с увреждания от цялата страна.
- Утвърждаване на имиджа на библиотеките в България като институции, активно допринасящи за пълноправното участие на всички български граждани в информационното общество, базирано на знанието.

Настоящият документ е изготвен с финансовата помощ на Европейския социален фонд. Националното сдружение на работодателите на хората с увреждания носи цялата отговорност за съдържанието на настоящия документ, и при никакви обстоятелства не може да се приеме като официална позиция на Европейския съюз или Агенцията за социално подпомагане.